

ningsbestemmelser støtte sig, blev forelagt Stænderne, blev Udkastet Aaret iforveien af det daværende Rentekammer udsendt til alle Amtsraad til Erklæring, og det er mig bekendt, at en stor Deel af Amtsraadene blandt Mære indstillede, at alle de Bandomøller og Bandoværker ved Bandleb, som gjorde Skade i en betydelig Grad, maatte kunne nedlægges. Saavidt jeg veed, gif Rentekammeret ind herpaa; det havde allerede vedtaget, at det skulde udfomme som Lov; de jydske Stænder, troer jeg ogsaa, indstillede det; siden forekom det i de Noestilsdte Stænder. Jeg erindrer ikke, om det mødte Modstand der; men det blev ikke udgivet som Regjeringsforslag. Derimod gif Regjeringen ligesaavidt i en anden Retning, nemlig med Hensyn til Expropriationen, navnlig ved at bestemme, at alle Møller, om de ogsaa over Hævdts Tid havde benyttet en vis Vandstand, skulde modtage Flodmaal uden nogensomhelst Erstatning. Dette anseer jeg for større Indgreb, end at nedlægge en Bandomølle imod fuld Erstatning. Det var dengang, maa man lægge Mærke til, under ganske andre Forhold, at man sølte det store Uvyl af Bandomøllerne. Dengang tænkte man ikke paa Afstyvning; nu skulde vi derimod 2 Aen dybere i Jorden, og altsaa kan ikke en Mølle, som har et Flodmaal, paa nogen Maade vedblive uforandret, naar de tilgrændsende Lodseiere skulle nyde Godt af Jordens Afstyvning. Flodmaalet maa nødvendigviis gjøres lavere, og Mølleværket altsaa sænkes, da Møllen ellers ikke kan male. Naar ikke Sligt kan opnaaes, har det været vor Formening, at det var det Rigtige, at de bleve aldeles afløste imod fuld Erstatning. Af den nyere Lovgivning skal jeg tillade mig at udhæve en Forordning, der er udfkommen, jeg troer i forrige Aar, altsaa for ikke længe siden, for Hertugdømmet Holsteen, hvori alle disse Bærker, som vi betegne med Møller, Fabriker og Fiskegaard, bleve kaldte for Staun-Anlæg, og hvori blev udhævet, at man ikke kunde taale slige Opdæmninger paa noget Bandleb, fordi Dræningen, der skulde fremmes som en vigtig Forbedring af Jorden, ikke kunde fremmes tilstrækkeligt, naar Bandet ikke kom bort.

Det er § 6 i denne Lov for Hertugdømmet, der udtaler bestemt, at alle disse Forhindringer skulle, naar det erkjendes, at det er til væsentlig Fremme for Landvæsenet, kunne afløses mod fuld Erstatning. Denne Lov er udgivet ganske nylig, og jeg troer altsaa, at vort Forslag ikke er saa stort et Forlangende, naar man seer en saadan ny Lovgivning i et Land, der er saa nær ved os. Jeg synes, at det Samme da ogsaa maatte kunne opnaaes her. Det er ikke min Mening, at det vil blive benyttet i en saa stor Udftrækning, at Enhver skulde kunne forlange det til et nok saa lille Foretagende. Det staaer jo i selve Forslaget, at 2 Autoriteter, nemlig Amtsraadet og Landvæsenkommisjonen, skulle erkjende det for nyttigt og nødvendigt, og at det ikke kan gjøres paa anden Maade, og derhos skal Landvæsenkommisjonen undersøge, om der er tilstrækkelig Grund dertil, det vil sige, om Udgifterne ville svare til den Fordeel, som kan tilveiebringes ved Jordens Frugtbargjørelse. Det er en meget god Garanti for, at der ikke vil skee noget overilet Skridt i denne Retning, og desuden kunne ikke disse Autoriteter begynde paa saadant, uden at der er Sandsynlighed for, at vedkommende Lodseiere ville udrede det Fornødne dertil. Hvis man vil angribe vort Forslag med Paastand om, at det medfører en Retsfrænkelse, troer jeg ikke, at det er berettiget, eller at nogen Ret kræves derved; man see blot hen til, hvormange Expropriationslove der udfomme for langt mindre Foretagender — jeg vil nævne en Lov, der er forelagt Rigsdagen i indværende Sesjon, nemlig: Lov, hvorved Bygningsloven af 17de Marts 1856, forsaavidt den angaaer Kjøbenhavns Forstæder, med nogle Forandringer udvides til ogsaa at gjælde for endeel af Frederiksberg og Hvidovre Sogne, hvori der staaer klart, at enhver Bygning, som staaer i Veien for at regulere en Gade, kan afløses og tages bort imod fuld Erstatning. Naar man nu seer hen til, at Almeenvellet efter Grundlovens § 87 er en Betingelse for, at et saadant Foretagende kan finde Sted, saa mener jeg, at man langt retsfærdigere kan sige, at Almeenvellet fordrer et Foretagende, hvorved der kan frembringes